

RAAP-NOTITIE 3130

Plangebied Eperweg 77 en 79 in 't Harde

Gemeente Elburg

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: Aveco de Bondt bv

Titel: Plangebied Eperweg 77 en 79 in 't Harde, gemeente Elburg; archeologisch
vooronderzoek: een bureauonderzoek

Status: eindversie

Datum: april 2009

Auteur: D. Kastelein MA

Projectcode: ELHA

Bestandsnaam: NO3130_ELHA.doc

Projectleider: D. Kastelein MA

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 34419

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

2 x LIND - ORIGINAAL
2 x LIND - KOP
5 x KOP - JES WOLFG
9 KOP - KOP

In opdracht van Aveco de Bondt bv heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 7 april 2009 een bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van een twee onder één kap woning in 't Harde in de gemeente Elburg. Het onderzoek had tot doel een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen voor het plangebied. Op basis van de gespecificeerde archeologische verwachting en, voor zover bekend, de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de onderzoeksresultaten geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische overblijfselen) uit de alle perioden. Als gevolg van de grote geomorfologische en bodemkundige variëteit in de omgeving van het plangebied is de onzekerheidsmarge voor deze verwachting groot.

Gezien de gespecificeerde archeologische verwachting en de voorgenomen ingrepen in het plangebied kan niet met zekerheid geconcludeerd worden dat bij de uitvoering hiervan geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Op basis van deze onzekerheid wordt aanbevolen om archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een karterend booronderzoek.

Met betrekking tot de bevindingen van dit bureauonderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Elburg.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader en doelstelling	5
1.2 Administratieve gegevens.....	5
1.3 Toekomstige situatie	5
1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen.....	5
2 Bureauonderzoek.....	6
2.1 Methoden	6
2.2 Resultaten	6
3 Conclusies en aanbevelingen	9
3.1 Conclusies.....	9
3.2 Aanbevelingen.....	9
Literatuur.....	10
Gebruikte afkortingen	10
Overzicht van figuren en, tabellen	10

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Aveco de Bondt bv heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 7 april 2009 een bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van een twee onder één kap woning in 't Harde in de gemeente Elburg. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Het onderzoek omvatte het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden en had tot doel een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen voor het plangebied. Op basis van de gespecificeerde archeologische verwachting en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 3 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (0,21 ha) ligt direct ten oosten van de Eperweg in 't Harde (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 27A van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 188.967/491.941. Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Doornsplek, sectie C, nummer 3331 en 3332.

1.3 Toekomstige situatie

In het plangebied is voorzien in de bouw van een twee onder één kap woning.

1.4 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd. Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- de recente topografische kaart 1:25.000;
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het informatiesysteem Kennis Infrastructuur CultuurHistorie (KICH);
- de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW)/Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Gelderland;
- de molendatabase;

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Op recente topografische kaarten (schaal 1:25.000) is het plangebied afgebeeld als bebouwd gebied (figuur 1). Recente luchtfoto's uit Google Earth bevestigen dit grondgebruik. Volgens de geraadpleegde topografische kaart en het Actueel Hoogtebestand Nederland (<http://www.ahn.nl>) bedraagt de huidige maaiveldhoogte in het plangebied ongeveer 8 m +NAP.

Locatiebezoek

Ofschoon in het kader van dit bureauonderzoek geen veldinspectie is uitgevoerd, zijn er als gevolg van een in het kader van de planvorming in het plangebied uitgevoerd milieuonderzoek wel bodemkundige gegevens beschikbaar (Van den Brink, 2007). Uit de boringen blijkt dat de bodem bestaat uit een verstoord, zwak humeus dek met een dikte tussen 0,5 m in het oostelijke deel tot circa 1,0 m -Mv in het westelijke deel van het plangebied. Mogelijk gaat het om geëgaliseerd en omgewerkt stuifzand. Aangezien in de bestudeerde boorgegevens niet of nauwelijks melding gemaakt wordt van grind, is het minder waarschijnlijk dat het oorspronkelijke, natuurlijke maaiveld zich op geringe diepte onder het huidige maaiveld bevindt. Het meest waarschijnlijk is dat ter plaatse sprake is van een (meters) dik pakket stuifzand. Of zich hieronder nog een intacte natuurlijke bodem bevindt, is onbekend.

Geo(morfo)logie

Het plangebied is als gevolg van de ligging binnen de bebouwde kom in geomorfologische zin niet gekarteerd. Op basis van de dichtstbijzijnde gekarteerde eenheden zou ter plaatse afgestoven duinzand voor kunnen komen (Provincie Gelderland, 2005). De geomorfologische en bodemkundige variëteit van stuifzandgebieden is echter groot. Er valt niet met zekerheid te zeggen of het plangebied volledig is afgestoven.

Bodem

De bodem in het plangebied is niet gekarteerd in verband met de ligging binnen de bebouwde kom. Op grond van de meest dichtbij gelegen bodemkundig gekarteerde eenheden is het aannemelijk dat de bodem in het plangebied bestaat uit duinvaagronden bestaande uit leemarm fijn tot grof zand met grind beginnend op minder dan 40 cm -Mv (Stiboka, 1982; codes Zd21 en gZd30). De schaal van de kaart (1:50.000) gaat echter voorbij aan de grote bodemkundige variatie binnen stuifzandgebieden.

IKAW

Op de IKAW ligt het plangebied in een niet gekarteerde zone. Voor het grootste deel van de omliggende gebieden, die wel gekarteerd zijn, geldt een lage kans op het aantreffen van archeologische waarden (Deeben, 2005; zie ook www.racm.nl).

GCHW

Evenals op de IKAW ligt het plangebied op de GCHW in niet gekarteerde zone. Voor het meest dichtbij gelegen gekarteerde gebied (200 m ten oosten van het plangebied) geldt een lage archeologische verwachting. Het gaat mogelijk om een afgestoven duinzand gebied (Provincie Gelderland, 2005).

Historische situatie en mogelijke verstoringen

Door zandverstuivingen in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd kunnen eventuele oudere bewoningssporen in het plangebied volledig uitgewist zijn (Provincie Gelderland, 2005). Lokaal zou de bodem echter intact kunnen zijn. Om inzicht te verkrijgen in het grondgebruik in het plangebied in de Nieuwe tijd biedt de analyse van historische kaarten een goede invalshoek. Uit topografische kaarten uit de 19e en halverwege de 20e eeuw blijkt dat het plangebied lang onbebouwd is gebleven. Tot ver in de 20e eeuw lag het plangebied in een bos (<http://watwaswaar.nl>; Topografische Militaire kaart 1830-1850; Topografische kaart van 1957).

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd in de omgeving van het plangebied (straal 500 m).

KICH en molendatabase

Het raadplegen van het cultuurhistorische informatiesysteem KICH (<http://www.kich.nl>) en de molendatabase (<http://www.molendatabase.nl>) heeft geen relevante archeologische informatie opgeleverd.

AHN en luchtfoto's

Het raadplegen van het AHN (<http://www.ahn.nl>) en recente luchtfoto's uit Google Earth heeft geen concrete aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied

Gespecificeerde archeologische verwachting

Gezien de ligging van het plangebied in een terrein waarin mogelijk een groot deel van de oude bodem is vestoven met als gevolg de vernietiging van oudere sporenniveaus, is de kans op het aantreffen van archeologische resten laag. Derhalve geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting. Daarnaast is de late ontginning van het gebied een aanwijzing dat het sinds de verstuivingen om een betrekkelijk marginaal gebied gaat, zodat er weinig archeologische resten te verwachten zijn die van na de verstuivingen dateren. De onzekerheid in de verwachting is echter groot daar de exacte landschappelijke kenmerken van het terrein onduidelijk zijn.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies

Op basis van de gespecificeerde archeologische verwachting (§ 2.2), de voorgenomen bodemingrepen (§ 1.3) en de geringe omvang van het plangebied, kan niet met zekerheid worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen geen archeologische resten zullen worden verstoord.

3.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen in de vorm van een karterend booronderzoek.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Elburg.

Literatuur

- Brink, H. van der**, 2007. *Verkenkend bodemonderzoek Eperweg 77, 't Harde*. Rapportage Midden Nederland Milieu, Harskamp.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie. *Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155*. RACM, Amersfoort (info: www.racm.nl).
- Kulpers**, 1984. *Bodemkunde*. Nederlands Normalisatie-instituut, Culemborg.
- Provincie Gelderland**, 2005. *Cultuurhistorische Waardenkaart Gelderland (CHW-Gelderland)*. Provincie Gelderland, Arnhem (geactualiseerd digitaal bestand).
- Stiboka**, 1982. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 27W Heerde*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARCHIS	ARCHEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KICH	KennisInfrastructuur CultuurHistorie
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren en, tabellen

Figuur 1. Ligging van het plangebied op een uitsnede van de GCHW (Provincie Gelderland, 2005).

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

legenda

 stuifzand (afgestoven)

 bebouwing

overig

 plangebied

archeologische verwachtingswaarde op basis van
geomorfologie en archeologische vindplaatsen

 laag

 niet gekarteerd

Figuur 1. Ligging van het plangebied geprojecteerd op een uitsnede van de GCHW (Provincie Gelderland, 2005).

Archeologische perioden		Datering (gekalibreerd)
Nieuwe tijd		
Middeleeuwen	Laat	1500
	Vroeg	1050
Romeinse tijd	Laat	450
	Midden	270
	Vroeg	70 na Chr. 12 voor Chr.
IJzertijd	Laat	250
	Midden	500
	Vroeg	800
Bronstijd	Laat	1100
	Midden	1800
	Vroeg	2000
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
	Midden	4200
	Vroeg	4900 / 5300
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
	Midden	8640
	Vroeg	9700
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	35.000
	Midden	300.000
	Vroeg	

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.